

НОТАРІАЛЬНА ПАЛАТА УКРАЇНИ

КОМІСІЯ З АНАЛІТИЧНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НОТАРІАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК № 5/2025

ЩОДО ВИЯВЛЕННЯ РОЗБІЖНОСТЕЙ У ВІДОМОСТЯХ ПРО КІНЦЕВИХ БЕНЕФІЦІАРНИХ ВЛАСНИКІВ ТА СТРУКТУРУ ВЛАСНОСТІ КЛІЄНТА

Відповідно до підпункту г пункту 7 частини другої статті 6 Закону «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» № 361-IX від 06.12.2019 року із змінами (далі – Закон № 361-IX), нотаріуси є спеціально визначеними суб'єктами первинного фінансового моніторингу (далі – СПФМ).

Особливості діяльності СПФМ визначені статтею 10 Закону № 361-IX. Відповідно до пункту 1 частини першої статті 10 Закону № 361-IX, **виконання обов'язків СПФМ** забезпечується нотаріусами, якщо вони беруть участь, діючи від імені та/або за дорученням клієнта, у будь-якій фінансовій операції та/або допомагають клієнту планувати чи здійснювати операцію **щодо:**

1. **купівлі-продажу нерухомості або управління майном при фінансуванні будівництва житла;**
2. **купівлі-продажу суб'єктів господарювання та корпоративних прав;**
3. управління коштами, цінними паперами або іншими активами клієнта;
4. відкриття та/або управління банківським рахунком або рахунком у цінних паперах;
5. залучення коштів, необхідних для створення юридичних осіб та фондів, забезпечення їх діяльності або управління ними;
6. створення, забезпечення діяльності або управління юридичними особами, фондами, трастами або іншими подібними правовими утвореннями.

Виходячи з термінології Закону № 361-IX та конструкції пункту 1 частини першої статті 10 цього Закону, **обов'язок нотаріуса здійснювати фінансовий моніторинг поширюється не на будь-які фінансові операції з активами, а лише на ті, які визначені у пункті 1 частини першої статті 10 Закону № 361-IX.**

Тобто нотаріус виконує функції СПФМ не при вчиненні будь-яких нотаріальних дій, а виключно тих, що передбачені пунктом 1 частини першої статті 10 Закону № 361-IX. При виконанні функцій державного реєстратора нотаріуси не виконують функцій СПФМ.

Відповідно до пункту 8-1 частини другої статті 8 та частини 6 статті 5-1 Закону України № 361-IX **СПФМ зобов'язаний: повідомляти** в порядку, встановленому Міністерством юстиції України, держателя Єдиного державного реєстру (далі – ЄДР) про **виявлення розбіжностей** між отриманими ним в результаті здійснення належної перевірки та розміщеними в ЄДР **відомостями про кінцевих бенефіціарних власників** (далі – КБВ) та **структуру власності клієнта** (зокрема, про виявлення неповноти, неточностей чи помилок в інформації про кінцевого бенефіціарного власника або про структуру власності такого клієнта, що міститься в ЄДР) – **протягом 10 робочих днів з дня виявлення розбіжностей.**

Відповідно до пункту 3 «Порядку повідомлення держателя Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань про виявлення розбіжностей між отриманими суб'єктом первинного фінансового моніторингу в

результаті здійснення належної перевірки та розміщеними в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань відомостями про кінцевих бенефіціарних власників та/або структуру власності юридичної особи», затвердженого Наказом Міністерства юстиції України № 2542/5 від 12.07.2023 року зі змінами (далі – Наказ № 2542/5), **види розбіжностей про КБВ та/або структуру власності юридичної особи**, отримані СПФМ у результаті здійснення належної перевірки юридичної особи, та відповідними відомостями, розміщеними в Єдиному державному реєстрі (далі – розбіжності):

- 1) неповнота відомостей про **КБВ**;
- 2) неточність у відомостях про КБВ;
- 3) помилка у відомостях про КБВ;
- 4) неповнота відомостей у **структурі власності юридичної особи**;
- 5) неточність у відомостях структури власності юридичної особи;
- 6) помилка у відомостях структури власності юридичної особи.

Не класифікується як вид розбіжностей, якщо в Єдиному державному реєстрі відсутні відомості про КБВ та/або структуру власності юридичної особи.

Відповідно до пункту 2 Наказу № 2542/5:

1. неповнота – відсутність в Єдиному державному реєстрі щодо КБВ та/або структури власності юридичної особи відомостей про один чи кілька параметрів, які відображаються згідно з відкритим доступом, порівняно з тими, які встановлені СПФМ (КБВ є та/ті сама/самі особа/особи, яка/які встановлена/ні СПФМ, однак не всі відомості про неї/них внесено до Єдиного державного реєстру; структура власності юридичної особи відповідає тій, яка отримана СПФМ, однак в ній відсутні всі необхідні відомості);

2. неточність – відмінність у відомостях про КБВ та/або структуру власності юридичної особи, які відображаються згідно з відкритим доступом, з тими, які встановлені СПФМ (як КБВ встановлено ту саму особу/осіб, однак наявна відмінність у відомостях щодо такої особи/осіб; неточність у відомостях, відображених у структурі власності юридичної особи);

3. помилка – невідповідність відомостей про КБВ та/або структуру власності юридичної особи, які відображаються згідно з відкритим доступом, з тими, які встановлені СПФМ (КБВ юридичної особи є інша фізична особа/інші фізичні особи, ніж та/ті, відомості про яку/яких містяться в Єдиному державному реєстрі; у юридичної особи наявний КБВ за наявності в Єдиному державному реєстрі відомостей про його відсутність; у юридичної особи відсутній КБВ за наявності в Єдиному державному реєстрі відомостей про КБВ; структура власності юридичної особи, розміщена в Єдиному державному реєстрі, не відповідає отриманій СПФМ).

Відповідно до пункту 4 Розділу X Прикінцеві та Перехідні положення Закону України № 361-IX юридичні особи, зареєстровані до набрання чинності нормативно-правовими актами, якими затверджені положення про форму та зміст структури власності і методологія визначення юридичною особою кінцевого бенефіціарного власника (крім осіб, зазначених у частині восьмій статті 5¹ цього Закону, та юридичних осіб, які подали відомості про кінцевих бенефіціарних власників та структуру власності), подають інформацію про кінцевого бенефіціарного власника в обсязі, визначеному цим законом, та структуру власності в порядку, встановленому Законом № 755-IV, протягом шести місяців з дня набрання чинності нормативно-правовими актами, якими будуть затверджені положення про форму та зміст структури власності і методологія визначення юридичною особою кінцевого бенефіціарного власника, але не раніше 90 днів з дня припинення або скасування воєнного стану в Україні.

У разі виявлення юридичною особою після набрання чинності нормативно-правовими актами, якими будуть затверджені положення про форму та зміст структури власності і методологія визначення юридичною особою кінцевого бенефіціарного власника, неповноти, неточностей чи помилок у раніше поданій державному реєстратору інформації про кінцевого бенефіціарного власника та структуру власності юридичної особи така особа протягом шести

місяців з дня набрання чинності такими нормативно-правовими актами повторно подає виправлені відомості в порядку, передбаченому Законом № 755-IV.

Відповідно до пункту 8 статті 5-1 Закону України № 361-IX **вимоги «щодо надання інформації про КБВ» не поширюються на** політичні партії, структурні утворення політичних партій, професійні спілки, їх об'єднання, організації профспілок, передбачені статутом профспілок та їх об'єднань, творчі спілки, місцеві осередки творчих спілок, організації роботодавців, їх об'єднання, адвокатські об'єднання, адвокатські бюро, організації, що здійснюють професійне самоврядування у сфері нотаріату, державні органи, органи місцевого самоврядування, їх асоціації, публічні компанії (юридичні особи, створені у формі публічного акціонерного товариства, акції яких допущені до торгів принаймні на одній фондовій біржі (регульованому ринку) з переліку іноземних фондових бірж (регульованих ринків), який формується в порядку визначеному Кабінетом Міністрів України, на які розповсюджуються вимоги щодо розкриття інформації про кінцевих бенефіціарних власників, рівнозначні тим, що були прийняті Європейським Союзом), державні та комунальні підприємства, установи, організації, торгово-промислові палати, державні пенсійні фонди, житлово-будівельні кооперативи, дачні (дачно-будівельні) кооперативи, садівничі та гаражні (гаражно-будівельні) кооперативи (товариства), об'єднання співвласників багатоквартирного будинку, асоціації власників житлових будинків, внесені до Реєстру неприбуткових установ та організацій сільськогосподарські кооперативи, сільськогосподарські кооперативні об'єднання, відокремлені структурні підрозділи із статусом юридичної особи (крім відокремленого підрозділу іноземної неурядової організації).

Відповідно до пункту 9 частини другої статті 9 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань» 755-IV від 15.05.2003 року із змінами (далі – Закон № 755-IV), **у разі зміни кінцевого бенефіціарного власника юридичної особи** державна реєстрація змін до відомостей про кінцевих бенефіціарних власників юридичної особи проводиться **протягом 30 робочих днів** з дня виникнення таких змін.

Відповідно до статті 9 Закону України № 755-IV, в ЄДР містяться такі відомості про юридичну особу, крім державних органів і органів місцевого самоврядування як юридичних осіб:

– Пункт 8 частини другої статті 9: **перелік засновників (учасників) (крім акціонерних товариств, громадських формувань, товариств з обмеженою відповідальністю та товариств з додатковою відповідальністю, частки яких обліковуються в обліковій системі часток)** юридичної особи: 1) прізвище, ім'я, по батькові (за наявності), 2) дата народження, 3) країна громадянства, 4) місце проживання, 5) реєстраційний номер облікової картки платника податків (за наявності), 6) серія (за наявності) та номер документа, що посвідчує особу та підтверджує громадянство України, або паспортного документа іноземця чи документа, що посвідчує особу без громадянства, якщо засновник - фізична особа; А) найменування, Б) країна резидентства, В) місцезнаходження та Г) ідентифікаційний (реєстраційний, обліковий) номер (код) у країні реєстрації, якщо засновник - юридична особа; 7) інформація для здійснення зв'язку із засновником (учасником) юридичної особи (телефон та/або адреса електронної пошти);

– Пункт 9 частини другої статті 9: інформація про **кінцевого бенефіціарного власника юридичної особи...**: 1) прізвище, ім'я, по батькові (за наявності), 2) дата народження, 3) країна громадянства (підданства), а в разі, якщо кінцевий бенефіціарний власник-іноземець є громадянином (підданим) декількох країн, - усі країни його громадянства (підданства), 4) серія (за наявності) та номер документа (документів), що посвідчує особу та підтверджує громадянство (підданство), зокрема, але не виключно, паспорта громадянина України для виїзду за кордон, 5) унікальний номер запису в Єдиному державному демографічному реєстрі (за наявності), 6) місце проживання, 7) реєстраційний номер облікової картки платника податків (за наявності), а також А) повне найменування, Б) місцезнаходження та В) ідентифікаційний код (для резидента) засновника юридичної особи,

в якому ця особа є кінцевим бенефіціарним власником, Г) характер та міра (рівень, ступінь, частка) бенефіціарного володіння (вигоди, інтересу, впливу);

– Пункт 13 частини другої статті 9: відомості про **керівника** юридичної особи та про інших осіб (за наявності), які можуть вчиняти дії від імені юридичної особи, у тому числі підписувати договори, подавати документи для державної реєстрації тощо: 1) прізвище, ім'я, по батькові, 2) дата народження, 3) реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта (для фізичних осіб, які мають відмітку в паспорті про право здійснювати платежі за серією та номером паспорта, 4) інформація для здійснення зв'язку з керівником юридичної особи (телефон та/або адреса електронної пошти)), 5) дані про наявність обмежень щодо представництва юридичної особи.

Таким чином, обов'язок надсилання повідомлення держателю ЄДР стосується виключно щодо розбіжностей (неповноти, неточності, помилок) щодо КБВ та структури власності, та не стосується неповноти даних щодо переліку засновників (учасників) та відомостей про керівника юридичної особи.

Чинне Положення про форму та зміст структури власності, затверджено Наказом Міністерства фінансів України № 163 від 19.03.2021 року (далі – Положення № 163).

Зразки складання схематичного зображення структури власності оприлюднено на офіційному вебсайті Мінфіну.

https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%97%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%BA%D0%B8%D1%81%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%D1%81%D1%82%D1%80%D1%83%D0%BA%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B8%D0%B2%D0%BB%D0%B0%D1%81%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96_08_06_2021.pdf

Примітка: Положення про форму та структуру власності, затверджене рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку № 224 від 23.02.2024 року із змінами не набрало чинності.

Дод. див.:

– Лист Міністерства юстиції України від 07 жовтня 2024 року № 137661/8.4.3/32-24 «Щодо впровадження механізму перевірки достовірності інформації про кінцевих бенефіціарних власників та/або структуру власності юридичної особи».

– Лист Міністерства юстиції України від 18 вересня 2024 року № 129333/145135-33-24/8.4.3 «Щодо направлення повідомлення про виявлення розбіжностей у відомостях про кінцевих бенефіціарних власників та структуру власності юридичної особи особою, якої стосується така інформація».

Повідомлення про виявлення розбіжностей оформлюється у форматі **.xls** за формою, визначеною у додатку до Порядку (Наказ № 2542/5), підписується шляхом накладення **електронного підпису**, що ґрунтується на кваліфікованому сертифікаті електронного підпису, додає скановані копії відповідних матеріалів та документів (у разі їх наявності/скановані в один файл), та надсилається СПФМ Міністерству юстиції України на адресу електронної пошти для отримання таких повідомлень розміщує на офіційному вебсайті.

Відповідно до пункту 13 Порядку (Наказ № 2542/5) інформація, що міститься у Повідомленні (крім інформації про СПФМ), надсилається листом Міністерства юстиції України будь-якому державному реєстратору юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань..., з **вказівкою щодо внесення протягом 3 робочих днів** з дня його отримання до Єдиного державного реєстру **відмітки про можливу недостовірність інформації** про КБВ та/або структуру власності юридичної особи та необхідності направлення юридичній особі вимоги щодо надання письмових пояснень стосовно виявлених розбіжностей. До листа додаються копії відповідних матеріалів та документів, що надійшли разом з Повідомленням.

Якщо в копіях відповідних матеріалів та документів наявна **інформації про СПФМ, що надіслав Повідомлення, інформація про такого СПФМ знеособлюється!**

Внесення відмітки про можливу недостовірність інформації про КБВ та/або структуру власності юридичної особи є реєстраційною дією, а отже це знаходить відображення у витягу

з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань.

З моменту проведення такої державної реєстрації, при формуванні витягу з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, в графі «Відомості про структуру власності:» буде вказано **«Наявна відмітка про можливу недостовірність структури власності»**, та в графі «Дані про хронологію реєстраційних дій» буде вказано «Державна реєстрація підтвердження достовірності відомостей про кінцевого бенефіціарного власника та/або структура власності, дата, номер, державний реєстратор».

Відповідно до частини четвертої статті 35 Закону № 755-IV, особи, винні у внесенні до установчих документів або інших документів, що подаються для державної реєстрації, завідомо неправдивих відомостей, що підлягають внесенню до Єдиного державного реєстру, а також у неподанні або несвоєчасному поданні державному реєстратору передбаченої цим Законом (№ 755-IV) інформації про кінцевого бенефіціарного власника юридичної особи або про його відсутність, несуть відповідальність, у порядку, встановленому законом.

Тобто, державний реєстратор не несе відповідальності за подані для внесення в ЄДР відомості та документи, в тому числі щодо КБВ та структури власності.

Вичерпний перелік підстав для відмови державним реєстратором у проведенні державної реєстрації, визначено статтею 28 Закону № 755-IV. **Зазначена норма не містить такої підстави** для відмови у проведенні державної реєстрації як **«розпочато перевірку за процедурою, визначеною статтею 5-1 Закону № 361-IX», або «внесено відмітку про можливу недостовірність структури власності»**.

Застосування (апелювання до) пункту 10-4 частини першої статті 28 Закону № 755-IV як підстави для відмови в державній реєстрації, а саме: «невідповідність відомостей, зазначених у документах, поданих для державної реєстрації, відомостям, що містяться в Єдиному державному реєстрі чи інших інформаційних системах, використання яких передбачено цим Законом», **не вбачається доцільним у випадку приведення відомостей у відповідність або проведенні реєстраційної дії, що не стосується вказаної перевірки** (Наприклад, зміна інформації для здійснення зв'язку: телефон та/або адреса електронної пошти; інше).

Аналіз зазначених вище норм права дозволяє зробити висновок, що розпочата перевірка за процедурою, визначеною статтею 5-1 Закону № 361-IX, не є наслідком визнання відомостей про КБВ та структуру власності юридичної особи, що містяться в ЄДР, недостовірними (про це зазначено в листі МЮУ №129333/145135-33-24/8.4.3 від 18.09.2024 року), а отже **не перешкоджає вчиненню реєстраційної дії при дотриманні всіх вимог діючого законодавства**.

Наявність такої відмітки спонукає державного реєстратора для більш ретельної перевірки документів, поданих для проведення державної реєстрації та **не є підставою для відмови у проведенні державної реєстрації в Єдиному державному реєстрі**.

Абзацом 6 частини шостої статті 5-1 Закону № 361-IX, передбачено, що за результатами проведеної перевірки у разі встановлення актуальності інформації про кінцевого бенефіціарного власника та/або структуру власності юридичної особи державний реєстратор за погодженням із держателем Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань протягом п'яти робочих днів з дня закінчення перевірки виключає внесену відмітку про можливу недостовірність інформації про кінцевого бенефіціарного власника та/або структуру власності юридичної особи, про що повідомляє юридичну особу та особу, яка здійснила повідомлення.

Відповідно до абзацу 7 частини шостої статті 5-1 Закону № 361-IX, у разі неотримання відповіді на вимогу, передбачену цією частиною, протягом 30 робочих днів з дня її направлення або у разі встановлення неактуальності інформації про кінцевого бенефіціарного власника та/або структуру власності юридичної особи, держатель Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань надає вказівку державному реєстратору виключити з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань інформацію про

кінцевого бенефіціарного власника юридичної особи, про що повідомляє юридичну особу та особу, яка здійснила повідомлення.

Частина 7 статті 5-1 Закону № 361-IX визначає, що у разі прийняття Національним банком України рішення про визнання структури власності юридичної особи непрозорою (прозорою) Національний банк України протягом 10 робочих днів з дня прийняття такого рішення направляє повідомлення про це держателю Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань. Таке повідомлення є підставою для направлення держателем Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань вказівки державному реєстратору про внесення до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань відмітки про визнання Національним банком України структури власності юридичної особи непрозорою (прозорою).

Відповідно до статті 15 Закону № 361-IX, СПФМ зобов'язаний відмовитися від проведення фінансової операції у разі: якщо здійснення ідентифікації та/або верифікації клієнта, а також встановлення даних, що дають змогу встановити кінцевих бенефіціарних власників, є неможливим або якщо у суб'єкта первинного фінансового моніторингу виникає сумнів стосовно того, що особа виступає від власного імені. (Прим. додатково пункт 9 частини першої статті 49 Закону України «Про нотаріат» № 3425-ХІІ від 02.09.1993 року із змінами).

ВИСНОВКИ

1. **Нотаріус зобов'язаний повідомляти** в порядку, встановленому Міністерством юстиції України, держателя Єдиного державного реєстру **про виявлення розбіжностей** між отриманими ним в результаті здійснення належної перевірки та розміщеними в ЄДР відомостями про кінцевих бенефіціарних власників та структуру власності юридичної особи, яка звернулась за вчиненням нотаріальної дії **під час виконання функцій СПФМ при вчиненні нотаріальних дій, визначених у пункті 1 частини першої статті 10 Закону № 361-IX.** При неможливості встановлення даних, що дають змогу встановити кінцевих бенефіціарних власників СПФМ зобов'язаний відмовитися від проведення фінансової операції. При виконанні функцій державного реєстратора нотаріуси не виконують функцій СПФМ.

2. **Вичерпний перелік підстав для відмови** державним реєстратором у проведенні державної реєстрації, **визначено статтею 28 Закону № 755-IV.** Наявність внесеної у ЄДР відмітки про можливу недостовірність інформації про КБВ та/або структуру власності юридичної особи, відмітки про визнання структури власності непрозорою, вилучений запис про КБВ, не є підставою для відмови в проведенні державної реєстрації в ЄДР (державна реєстрація здійснюється за загальними правилами).

3. При підготовці до вчинення нотаріальної дії за участю юридичної особи доцільно ретельно вивчати надані документи та **роз'яснювати особам, які звертаються за вчиненням нотаріальних дій, визначених у пункті 1 частини першої статті 10 Закону № 361-IX, про необхідність підтримання відомостей про кінцевого бенефіціарного власника та структуру власності юридичної особи в актуальному стані** та, у разі необхідності, усунення розбіжностей до вчинення нотаріальної дії.

24 січня 2025 року

ПРОТОКОЛ №5/2025 від 24 січня 2025 року

**Комісія з аналітично-методичного забезпечення
нотаріальної діяльності
Нотаріальної палати України**